

Zbornik 140 godina Župe Čerin

Jedna mudroslovice kaže: “Ako se nikad ne osvrnu na svoje pretke, ljudi se ne će radovati svojim potomcima.” (E. Burke) Ova izreka izvrsno sažima tisućljetno iskustvo o čovjekovu duhovnom ustroju i njegovoj ukorijenjenosti u određeni povijesni i kulturni ambijent koji ga bitno obilježava. Istina je to koja izvrsno nadopunjuje onu što ju je izrazio John Donn napisavši da “nitko nije otok dostatan sam sebi, svaki je čovjek dio kontinenta, dio cjeline”. Imajući to u vidu, lako je razumjeti čovjekovu potrebu za istraživanjem onoga što je bilo prije njega.

Zbornik 140 godina Župe Čerin plod je upravo te nutarnje pobude da se važni događaji iz prošlosti dostojno obilježe i da se zaslužnim osobama naše povijesti oda primjerena počast. Riječ je naime o publikaciji koja u nakladništvu Župnoga ureda Čerin i Matice hrvatske Čitluk sa znatnim kašnjenjem (kolovoz 2007.) donosi radove prezentirane na znanstvenom skupu održanom 2004. godine u povodu obilježavanja jubilarne obljetnice Župe Čerin, točnije 140 godina od njezina osnutka. Radi se o deset članaka koji na 163 stranice, s različitih aspekta, stručno tretiraju društveno-povijesnu i gospodarsku problematiku vezanu uz gornjobroćanski kraj s nužnom eksplikacijom širega historijskoga konteksta.

Na samom početku, kao odgovarajuća zamjena predgovoru i kao primjeren uvod u rečenu problematiku, nalazi se rad fra Mate Dragičevića naslovljen “Župa Čerin”. U njemu autor, služeći se arhivskom građom Hercegovačke franjevačke provincije te njezinim šematizmima iz različitih razdoblja, donosi osnovne podatke o župi Čerin – o njezinu osnutku, o izgradnji župne kuće koju je obilježila domišljatost i hrabrost prvoga čerinskog župnika fra Marijana Miletića, o izgradnji školskih, odnosno vjeronaučnih prostorija, župne crkve te filijalnih crkava u Blatnici, u Donjem Velikom i Donjem Malom Ograđeniku, o podizanju spomenika poginulim braniteljima i svim žrtvama Prvoga i Drugoga svjetskog rata, o grobljima na području župe. Tu su i vrijedni statistički podatci o broju stanovnika te popis pastoralnih djelatnika od osnutaka župe do danas.

Drugi članak s naslovom “Brotnjom od pretpovijesti do srednjega vijeka” potpisuje prof. dr. sc. Ante Škegro. U osam poglavlja obilno potkrijepljenih odgovarajućim izvorima i literaturom te ilustriranih fotografijama vrijednih arheoloških predmeta autor donosi jezgrovit presjek glavnih zbivanja na području današnjega Brotnja od predrimskog doba do srednjega vijeka. Njegov je zaključak kako skromna arheološka istraživanja potvrđuju “relativnu napučenost Brotnja kako tijekom brončanoga, odnosno željeznoga doba tako i u vrijeme rimske antike” (str. 37). Isto je bilo i u srednjem vijeku iako se ni u jednom razdoblju Brotnjo nije uspjelo razviti u važnije gospodarsko i urbano središte.

Fra Kornelije Kordić autor je rada pod naslovom “Povijesnoarheološki lokaliteti u Župi Čerin”. Pozivajući na čuvanje, vrjednovanje i istraživanje mjesta na kojima “diše prošlost naših krajeva”, fra Kornelije ukratko prikazuje 32 lokaliteta na području čerinske župe koja su u *Arheološkom leksikonu Bosne i Hercegovine* registrirana kao vrijedna arheološka nalazišta. Porazna je činjenica da od spomenutih lokaliteta osim Bakri (Visočica) i korita u Hamzićima nijedan nije detaljnije ispitan i obrađen.

Slijedi članak prof. dr. sc. Šimuna Muse “Prosvjetno-kulturne i društvene prilike u Hercegovini u drugoj polovici 19. stoljeća”. Tu se govori o snažnom odjeku hrvatskoga narodnog preporoda u svim krajevima gdje obitavaju Hrvati, pa tako i u Hercegovini gdje je preporodni narodni duh stvorio ozračje za promjene na svim područjima života. Otvarane su škole, utemeljena je tiskara, pokrenuti su kalendari, novine, osnivala su se glazbena, literarna, kazališna i športska društva, uspostavljale su se trgovačke, financijske, građevinske, liječničke, ljekarničke i ine ustanove. Osobito je važna činjenica što su preporoditelji u Hercegovini i Mostaru u novinama, društvima i ustanovama njegovali hrvatski jezik čime su našem narodu podigli svijest o vlastitim korijenima.

Služeći se arhivskom građom različitih provenijencija, kronikama te drugom suvremenom literaturom, prof. dr. sc. fra Andrija Nikić u radu pod naslovom “Kretanje katoličkoga pučanstva u Čerinu posljednjih 260 godina” donosi statističke podatke u vremenskom razdoblju od 1742. do 2004. godine. Autor upozorava na smanjenje broja rođenih u posljednjih pedesetak godina te kontinuirano iseljavanje, što je vrlo zabrinjavajuće.

Prof. Emil Raspudić u članku “Povijest školstva u župi Čerin” pokušava rekonstruirati bitne događaje vezane uz otvaranje i funkcioniranje škola u ovoj župi. Prema njegovu navodu, potkrijepljenom *Šematizmom Hercegovačke provincije* iz 1972., početak organiziranoga osnovnog školstva u Čerinu može se uzeti godina 1881., kada je stara bogomolja pretvorena u školu gdje su fratri bili učitelji sve do 1906. kada je sagrađena i otvorena državna škola.

Doc. dr. sc. Ivica Šarac autor je članka “Gornje Brotnjo u različitim sociopolitičkim kontekstima 20. stoljeća”. Riječ je o znanstveno-stručnoj eksplikaciji s primjesama osobnoga doživljaja i viđenja burne prošlosti ovoga kraja, čija su obilježja diskontinuitet vlasti, trajna nestabilnost te potlačenost goleme većine stanovnika.

U kratkom radu pod naslovom “Opća obilježja geološke građe župe Čerin” dipl. ing. Zoran Prusina govori o istraživanju rudnih ležišta na području ove župe, a njegov prezimenjak magistar Tihomir ukratko prikazuje žilavku i blatinu kao osnovni brend te sinonim Brotnja.

U posljednjem članku ovoga zbornika fra Vendelin Karačić iscrpno opisuje tijek događaja vezanih uz podizanje spomenika braniteljima i ratnim žrtvama na Čerinu – od same odluke o podizanju, preko idejnoga rješenja, do finalizacije te nekih propusta pri gradnji. Prema autoru, čerinski je spomenik “najmonumentalniji od svih koji su podignuti u organizaciji neke župne zajednice unutar hrvatskih domovinskih prostora” (str. 160).

Uz sve vidljive nedostatke, u prvom redu tehničke naravi, ovaj je zbornik vrijedna publikacija koja zaslužuje pohvalu i priznanje. On bi trebao biti poticaj na još angažiranije i zauzetije istraživanje i obilježavanje važnih događaja iz naše bliže i daljnje prošlosti, što će biti jamstvo očuvanja svijesti o vlastitim korijenima.

Ivica MUSIĆ